

Respons

Sri Lanka: «White van»-bortføringer

- Bakgrunn: bortføringer og forsvinninger
- «White van»-syndromet
- Bortføringer og forsvinninger etter konfliktens avslutning
- Rapporteringer om «White van»-bortføringer i 2015 - International Truth & Justice Project Sri Lanka (ITJP)
- Rapporteringer fra andre kilder
- Rapporter om tortur og arrestasjoner i medhold av Prevention of Terrorism Act (PTA)

Bakgrunn: bortføringer og forsvinninger

Sri Lanka har en lang historie med personer som har blitt bortført (abducted) og utsatt for tvungen forsvinning (enforced disappearance), og er et av de land med flest rapporterte tilfeller av forsvinninger. Mange av de rapporterte tilfellene daterer seg flere tiår tilbake (OHCHR 2015a, s. 221; OHCHR 2015b).

I henhold til FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR)¹ har organisasjonen pålitelig informasjon om hundrevis av forsvinninger i perioden fra 2002 til 2011. Flertallet av forsvinningene er registrert i de nordlige og østlige provinsene (OHCHR 15a, s. 221).

Unntakslovgivning (Emergency Regulations) og en usedvanlig streng anti-terrorlovgivning, Prevention of Terrorism Act (PTA),² beredte grunnen for bortføringer og forsvinninger, samt ulovlige og vilkårlige arrestasjoner og fengslinger (OHCHR 2015a, s. 13).

---

¹ OHCHR publiserte i september 2015 en rapport basert på omfattende granskning av overgrep, påståtte grove brudd på menneskerettighetene og kriminelle handlinger begått av begge partene i Sri Lanka i perioden fra februar 2002 og frem til november 2011 (OHCHR 2015, s. 5).

² PTA ble første gang vedtatt for en periode på tre år i 1979 og gjort permanent i 1982 (OHCHR 2015b, s. 13).

OHCHR påpeker at svært mange ble varetekstfengslet i forbindelse med krigens avslutning. Mange tidligere LTTE-kadre eller personer som myndighetene mistenkte å ha forbindelser til LTTE, ble satt i varetekt eller internert i rehabiliteringsleire. Det var også mange som forsvant like i etterkant av krigens slutt, og som fremdeles er registret som forsvunnet (OHCHR 2015a, s. 13, s. 221).

Siden etableringen av The Presidential Commission to Investigate into Complaints Regarding Missing Persons i august 2013 og frem til 16. desember 2015, har kommisjonen mottatt 18 586 klager knyttet til sivile som har forsvunnet, og rundt 5000 klager som omhandler savnede soldater eller representanter for andre sikkerhetsstyrker. Klagene omfatter altså både sivile og personer som har representert myndighetene under borgerkrigen (The Presidential Commission to Investigate into Complaints Regarding Missing Persons u.å.).

FNs arbeidsgruppe for tvungne forsvinninger (United Nations Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances) gjennomførte en informasjonsinnhentingsreise til Sri Lanka i november 2015. I etterkant av besøket uttalte arbeidsgruppen:

Enforced disappearances have been used in a massive and systematic way in Sri Lanka for many decades to suppress political dissent, counter terrorist activities, or in the context of the internal armed conflict. During and after the war, enforced disappearances were even used for purely economic extortion purposes by some State officials and affiliated paramilitaries (OHCHR 2015c).

«White van»-syndromet

OHCHR benytter betegnelsen «White van»-syndromet for å beskrive hendelser der ofre blir bortført i hvite varebiler av personer med tilknytning til srilankiske sikkerhetsstyrker og paramilitære grupper. Bortføringer i hvite varebiler omtales som srilankiske sikkerhetsstyrker og paramilitære gruppers *modus operandi*.

I OHCHRs rapport blir en typisk hendelse med en hvit varebil beskrevet som følger:

Victims were arrested near their homes or work places, or as they were travelling through checkpoints or airports, sometimes as they were trying to leave the country. Armed perpetrators – either in uniform or in plain clothes – would usually bundle victims into the back of unmarked vehicles, most commonly “white vans”, blindfolded them and tied them up. They were then generally driven to a first place of detention, the location of which was often unknown to the victim. Vehicles were usually driven along indirect routes to confuse victims as to their whereabouts (OHCHR 2015a, s.74).

Representanter for srilankiske myndigheter bortførte både enkeltpersoner og grupper. De ble ofte fraktet bort i hvite varebiler. Dersom den bortførte ikke ble drept eller forsvant etter hendelsen, ble han/hun ofte arrestert og varetekstfengslet (OHCHR 2015a, s. 51, s. 71).

White van-aksjonene var normalt godt planlagt; den som var i søkelyset ble ofte tatt etter lengre tids overvåking. OHCHR har dokumentasjon både for at enkeltpersoner har blitt overvåket og ID-sjekket rett forut for bortføringen, og at gjerningmennene har vist at de har opparbeidet kunnskap om den frihetsberøvede. Samtidig ble mange bortført i hvite varebiler i forbindelse med «cordon and search»-operasjoner (OHCHR 2015a, s. 74-75, s. 88).

Respons Sri Lanka: «White van»-bortføringer

Mye peker i retning av at ulike grener av sikkerhetsorganene i Sri Lanka arbeidet sammen om bortføringer og ulovlige arrestasjoner. Den forliggende informasjon tyder på samarbeid med felles koordinering, felles etterretning og informasjonsdeling både i forbindelse med bortføring/pågrepelse, forvaring, avhør, tortur og løslatelse eller overføring til fengsel (OHCHR 2015a, s. 75).

De fleste bortføringene ble gjennomført av medlemmer av sikkerhetsstyrkene, ofte personell innen Sri Lankan Army (SLA), Criminal Investigation Department (CID) eller Terrorism Investigation Division (TID). Det ble gjennomført aksjoner i hele landet, inkludert på flyplassen i hovedstaden Colombo, i Jaffna, i Batticaloa, i Trincomalee og i områdene rundt Vavuniya (særlig etter 2009). Paramilitære tamilske grupperinger, som Karuna-gruppen, skal ha hatt et utstrakt samarbeid med sikkerhetsstyrkene i forbindelse med bortføringer i hvite varebiler (OHCHR 2015a, s.74-75).

OHCHR's informasjon indikerer at personer som ble bortført i hvite varebiler og arrestert i medhold av PTA eller unntakslovgivningen, ble pågrepet og holdt på ulike steder. Enkelte av disse stedene var offisielle, såkalte «gazetted places of detention», mens andre var uoffisielle eller ikke-godkjente lokaler. I Colombo ble arrestanter holdt i Welikada («Magazine») Prison, lokale politistasjoner, TIDs lokaler («6th Floor») og CIDs hovedkvarter («4th Floor»). Fengslene i Kalutara og i Galle (Boosa) ble brukt. Flere av de ulovlig internerte har opplyst at de ble holdt i ulike militærbaser (OHCHR 2015a, s.78).

OHCHR's rapport dekker perioden fra februar 2002 til oktober 2011. Majoriteten av de registrerte forsvinningene i denne perioden dreier seg om personer som antas å ha hatt forbindelser til LTTE. I regjeringskontrollerte områder var unge tamilske menn særlig utsatt, men også representanter for den politiske opposisjonen, menneskerettighetsforkjempere, hjelpearbeidere og journalister (OHCHR 2015a, s. 7, s. 85).³

Bortføringer og forsvinninger etter konfliktens avslutning

Ifølge OHCHR sank omfanget av registrerte forsvinninger etter avslutningen av den militære konflikten, men det er også rapportert om forsvinninger etter perioden rapporten dekker, det vil si etter oktober 2011 (OHCHR 2015a, s. 7, s. 85).

Etter konfliktens avslutning i 2009 har Landinfo gjennomført to informasjonsinnhentingsreiser til Sri Lanka, en i 2010 og en i 2012. I 2010 beskrev FNs kontor for koordinering av humanitære aktiviteter (OCHA) omfanget av bortføringer som «vesentlig redusert», men ingen av Landinfos samtalepartnere syntes å ha pålitelig informasjon om omfanget eller hvem som ble bortført av hvem. Mange kilder var bekymret for hva de betegnet som økt kriminalitet, herunder bortføringer og utpressing (Landinfo 2011, s. 16).

Flere kilder Landinfo hadde samtaler med i 2012, skilte mellom *abductions* (bortføring) og *disapparances* (forsvinninger). Det som ble omtalt som bortføringer, ble beskrevet som ren kriminalitet og innbar krav om løsepenger. Mens forsvinninger (*disappearances*) refererte til tilfeller hvor representanter for myndighetene eller aktører som antas å samarbeide med myndighetene, holdt personer ulovlig frihetsberøvet (Landinfo 2012, s. 26, s. 30).

---

³ En av de mest omtalte sakene etter krigen skjedde i januar 2010, da tegneren/journalisten Eknaligoda som arbeidet i Lankanews, forsvant (OHCHR 2015a, s. 86).

I 2012 mente majoriteten av Landinfos kilder at det var få tilfeller av konfliktrelaterte bortføringer, forsvinninger og drap. Nesten ingen unge tamiler forsvant etter kontakt med representanter for sikkerhetsstyrkene. Dette gjaldt for både distriktene i øst, for Vanni og Jaffna samt Colombo. Samtalepartnerne var samstemte i sin beskrivelse av hvem som kunne være utsatt for bortføringer; både singalesere og tamiler ble rapportert bortført. De fleste som ble bortført var menn, og ofte aktivister, regimekritikere som hadde kritisert myndighetene for menneskerettighetsbrudd, journalister, velstående forretningsmenn og personer med tilknytning til kriminelt belastede miljøer (Landinfo 2012, s. 30-31).

Rapporteringer om «White van»-bortføringer i 2015 – International Truth & Justice Project, Sri Lanka (ITJP)

Den internasjonale organisasjonen International Truth & Justice Project, Sri Lanka (ITJP)⁴ hevder at tamiler fortsatt blir bortført i hvite varebiler og torturert av personer tilknyttet sikkerhetsstyrkene (ITJP 2015; 2016).

I juli 2015 publiserte ITJP en rapport basert på vitnemål fra 115 personer. Personene hevder å ha blitt utsatt for tortur, herunder seksuelle overgrep, i Sri Lanka før de forlot hjemlandet. Hendelsene forkom i perioden fra 2009 til 2014, hvorav 14 av sakene skjedde i 2014 og 8 i 2015. Rundt 100 av personene hevdet å ha blitt ført bort i hvite varebiler før familiemedlemmer klarte å bestikke gjerningmennene og de slapp fri. Alle vitnemålene er gitt i utlandet, hvorav enkelte personer skal ha fått innvilget flyktningstatus (det blir ikke oppgitt hvor mange), mens de resterende har en søknad om beskyttelse til behandling. Enkelte av vitnene skal ha blitt bortført etter å ha returnert til Sri Lanka fra utlandet, men rapporten opplyser ikke om hvor mange av sakene dette gjelder (ITJP 2015, s. 5, s. 7, s. 12, s. 44).

I januar 2016 publiserte ITJP nok en rapport basert på vitnemål fra 20 personer som hevder å ha blitt utsatt for tortur av personer knyttet til sikkerhetsstyrkene i 2015. 19 av disse skal ha blitt bortført i hvite varebiler, ha betalt løsepenger for å slippe fri og så forlatt Sri Lanka. Majoriteten ble smuglet ut av landet, mens tre forlot hjemlandet med gyldig visum. Én person skal ha blitt innvilget asyl i Storbritannia, mens de resterende har asylsøknader under behandling (ITJP 2016, s. 3, s. 13, s. 34).

Rapporteringer om bortføringer fra andre kilder

Den srilankiske menneskerettighetsorganisasjonen INFORM publiserer jevnlig informasjon om menneskerettighetsbrudd under overskriften «Repression of Dissent». I 2015 har organisasjonen publisert tre rapporter. INFORM melder om ett tilfelle som omhandler en hvit varevogn i 2015: Den 11. august 2015 skal en kvinnelig aktivist ha mottatt dødstrusler fra personer som ankom huset hennes i en hvit varebil. Disse forlot så stedet. Hendelsen ble først rapportert på TamilNet (TamilNet 2015b), som er INFORMs kilde (INFORM 2015a, s. 4).

INFORM hevder at overgrep mot menneskerettighetsaktivister fortsatt rapporteres, spesielt i fra de nordlige og østlige områdene av landet. I henhold til INFORM er det imidlertid en generell oppfatning om større åpenhet og frihet under president Sirisena sammenliknet med

---

⁴ Ifølge en artikkel i Colombo Gazette har ITJPs rapport i 2015 blitt administrert av Foundation for Human Rights i Sør-Afrika, som blir drevet av Yasmin Sooka. Sooka har blant annet vært medlem av FNs ekspertpanel som skulle rådgje generalsekretæren i vurderingen av påståtte krigsforbrytelser i Sri Lanka (Colombo Gazette 2015).

situasjonen under president Rajapakse. Antall rapporterte hendelser er færre i 2015 enn i 2014 og årene før. Utover det nevnte tilfellet, har ikke INFORM rapportert om saker som indikerer forsvinning hvor hvite varebiler har vært involvert (INFORM 2015a, 2015b, 2015c).

I januar 2015 meldte TamilNet om et forsøk på å bortføre fire Tamil National Alliance (TNA)-medlemmer, som promoterte Sirisenas presidentkandidatur, i en hvit varebil. De fire klarte å unngå bortføringen (TamilNet 2015a). I august 2015 ble det som tidligere nevnt (av INFORM) meldt at personer i en hvit varebil hadde truet en kvinnelig aktivist (TamilNet 2015b). I en artikkel i desember 2015 opplyser TamilNet at en bortføring fant sted i november 2015 i Maruthangkeani (TamilNet 2015c). I slutten av desember 2015 publiserte likeledes TamilNet en artikkel om tre bortføringer i hvite varebiler fra Northern Province. De bortførte var en tamilsk journalist, et familiemedlem av aktivister i utlandet og en handelsmann (TamilNet 2015c).

Landinfo er ikke kjent med rapporter eller annen dokumentasjon fra etterrettelige kilder i Sri Lanka om forsvinninger i hvite varebiler i et slikt omfang som rapportene fra ITJP indikerer.

Rapporter om tortur og arrestasjoner i medhold av Prevention of Terrorism Act (PTA)

I en pressemelding datert 5. januar 2016 opplyser den britiske interesseorganisasjonen Freedom from Torture (FFT) å ha mottatt åtte henvendelser fra personer som hevder å ha blitt utsatt for tortur i Sri Lanka i 2015.⁵ Alle de åtte hevder å ha blitt vilkårlig varetektsfengslet og torturert av representanter for den srilankiske hæren eller etterretningstjenesten. Alle personene befinner seg i utlandet.

I henhold til OHCHR har klimaet for ytringer i Sri Lanka blitt bedre siden januar 2015, spesielt i Colombo. Det blir imidlertid fortsatt rapportert at menneskerettighetsaktivister i distriktene blir utsatt for overvåking, innblanding (interference) og trakassering. Lokale kilder innen det sivile samfunn har, ifølge OHCHR, registrert 26 tilfeller av trakassering og trusler (intimidation) fra personer knyttet til sikkerhetsstyrkene i nord og øst i perioden fra januar til august 2015 (OHCHR 2015b, s. 4-5).

Ifølge OHCHR (2015b, s. 4-5) har srilankiske myndigheter opplyst at 258 fanger fortsatt holdes i medhold av PTA. 60 av disse er ikke formelt siktet, 54 er dømt, mens de resterende har saker til behandling. OHCHR referer til kilder innen det sivile samfunn som hevder et tyvetalls personer skal ha blitt arrestert i medhold av PTA i perioden fra januar til august 2015, hvorav tolv fortsatt skal holdes i varetekt.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

⁵ FFT opplyser at de åtte sakene er kryssjekket opp mot ITJPs vitner i deres rapport av januar 2016. En av sakene overlapper (FFT 2016).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Colombo Gazette (2015, 2. august). Concerns raised over Sooka's new report on Lanka. *Colombo Gazette*. Tilgjengelig fra <http://colombogazette.com/2015/08/02/concerns-raised-over-sookas-new-report-on-lanka/> [lastet ned 12. januar 2016]
- FFT, dvs. Freedom from Torture (2016, 5. januar). *Torture Casts a shadow over Sirisena's first year as president of Sri Lanka*. London: FFT. Tilgjengelig fra <http://www.freedomfromtorture.org/news-blogs/8786> [lastet ned 12. januar 2016]
- INFORM, dvs. INFORM Human Rights Documentation Centre (2015a). *Repression of Dissent in Sri Lanka. In the first 100 days of new Presidency 9th January- 19th April 2015*. Colombo: INFORM. Tilgjengelig fra <https://ihrdc.files.wordpress.com/2015/05/repression-of-dissent-in-sri-lanka-100-days-of-new-presidency-inform-report-english-24may2015.pdf> [lastet ned 12. januar 2016]
- INFORM (2015b). *Repression of Dissent in Sri Lanka. 01 June-30 June 2015*. Colombo: INFORM. Tilgjengelig fra <https://ihrdc.files.wordpress.com/2015/08/repression-of-dissent-in-sri-lanka-01-30june2015-english13aug2015.pdf> [lastet ned 12. januar 2016]
- INFORM (2015c). *Repression of Dissent in Sri Lanka. July-September 2015*. Colombo: INFORM. Tilgjengelig fra <https://ihrdc.files.wordpress.com/2014/08/repression-of-dissent-in-sri-lanka-by-inform-july-sept-2015-english-24oct2015.pdf> [lastet ned 12. januar 2016]
- ITJP, dvs. International Truth & Justice Project, Sri Lanka (2015, juli). *A Still Unfinished War: Sri Lanka's Survivors of Torture and Sexual Violence 2009-2015*. Johannesburg: ITJP. Tilgjengelig fra <http://www.itjpsl.com/wp-content/uploads/2015/07/Stop-Torture-Report.pdf> [lastet ned 12. januar 2016]
- ITJP (2016, januar). *Silenced: survivors of torture and sexual violence in 2015*. Johannesburg: ITJP. Tilgjengelig fra http://www.itjpsl.com/wp-content/uploads/2015/07/Silenced_jan%202016.pdf [lastet ned 12. januar 2016]
- Landinfo (2011, 18. januar). *Sri Lanka: Den generelle sikkerhets- og menneskerettighetssituasjonen for tamilbefolkningen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1521/1/1521_1.pdf [lastet ned 12. januar 2016]
- Landinfo (2012, 7. desember). *Sri Lanka: Menneskerettigheter og sikkerhetsrelaterte forhold for tamilbefolkningen i Colombo og Nord-provinsen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2224/1/2224_1.pdf [lastet ned 12. januar 2016]
- The Presidential Commission Investigating Cases of Missing Persons in Sri Lanka (u.å.). Colombo: The Presidential Commission Investigating Cases of Missing Persons in Sri Lanka. Tilgjengelig fra <http://www.pcicmp.lk/> [lastet ned 6. januar 2016]
- OHCHR, dvs. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2015a, 16. september). *Report of the OHCHR Investigation on Sri Lanka (OISL)*. New York: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?docid=55ffb1d04> [lastet ned 6. januar 2016]
- OHCHR (2015b, 16. september 2015). *Report of the Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights on Promoting Reconciliation, Accountability and Human Rights in Sri Lanka*

Respons Sri Lanka: «White van»-bortføringer

Lanka. New York: UN Human Rights Council.. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/country,,UNHRC,,LKA,,55ffb1854,0.html> [lastet ned 6. januar 2016]

- OHCHR (2015c, november). *Preliminary observations of the Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances at the conclusion of its visit to Sri Lanka (9-18 November 2015)*. Genève: OHCHR. Tilgjengelig fra <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16771&LangID=E> [lastet ned 12. januar 2016]
- TamilNet (2015a, 4. januar). SL military targets TNA members waging Maithiripala propaganda in North. *TamilNet* Tilgjengelig fra <http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=37570> [lastet ned 12. januar 2016]
- TamilNet (2015b, 14. august). War-affected Women Development Society leader threatened in Mannaar. *TamilNet*. Tilgjengelig fra <http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=37886> [lastet ned 12. januar 2016]
- TamilNet (2015c, 13. desember). SL military intelligence threatens Jaffna daily, reminds editors on 'white-vans' of past. *TamilNet*. Tilgjengelig fra <http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=38048> [lastet ned 12. januar 2016]
- TamilNet (2015d, 30. desember). White-van abductions continue in North with 'UNP sophistication'. *TamilNet*. Tilgjengelig fra <http://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=38067> [lastet ned 12. januar 2016]

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.